

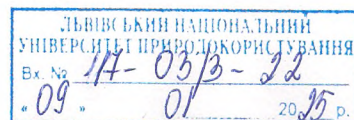
РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційну роботу
ВЕЛИКОГО РОМАНА ІГОРОВИЧА
«УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ФЕРМЕРСЬКИХ
ГОСПОДАРСТВ», що подана на здобуття наукового ступеня доктора
філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за
спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок із планами науково-дослідної роботи Львівського національного університету природокористування

Розвиток аграрного сектора економіки України передбачає дотримання принципів рівних можливостей для різних категорій сільськогосподарських товаровиробників, здорової конкуренції між ними. Свою нішу в системі аграрного виробництва України займають фермерські господарства. Вони забезпечують певний внесок у формування валового внутрішнього продукту країни, створення робочих місць у сільській місцевості, розвиток експортного потенціалу агросектору та впровадження інновацій у сільському господарстві.

Водночас фермерські господарства стикаються з низкою проблем, які суттєво впливають на їхню конкурентоспроможність. Серед них – ускладнений доступ до фінансових, інформаційних та матеріально-технічних ресурсів, нерівні умови для конкуренції на ринках основних видів сільськогосподарської продукції з великими аграрними компаніями, негативний вплив інфляції та коливань цін на ресурси й продукцію тощо. Тому обґрунтування засад та інструментів забезпечення ефективної діяльності вітчизняних фермерських господарств вимагає додаткових досліджень питань теоретичного визначення й оцінки їх конкурентоспроможності, розробки механізмів управління нею з урахуванням мінливого впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, що визначають умови функціонування фермерських господарств. Зазначене обумовлює актуальність дисертаційної роботи Великого Романа Ігоровича.

Дисертаційна робота виконана в межах наукової теми факультету управління, економіки та права Львівського національного університету природокористування «Механізми забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектора економіки та сільських територій» (номер державної реєстрації 0121U108898, 2021–2025 роки). Внеском у виконання цієї теми є

обґрунтування дисертантом низки положень щодо методики оцінки конкурентоспроможності фермерських господарств, визначення інструментарію та формування механізмів управління їхньою конкурентоспроможністю.

Загальна оцінка змісту роботи

Результати ознайомлення із змістом дисертації дають підстави вважати її завершеною науковою роботою, зміст якої відповідає заявленій темі. Структура роботи логічно вибудована, що забезпечує послідовність викладення теоретичних і прикладних аспектів. Автор успішно узгоджує основні елементи дослідження з його метою та завданнями. У роботі висвітлено актуальні проблеми, які перешкоджають конкурентному розвитку фермерських господарств в Україні, зокрема, вплив монополізації аграрного ринку, обмеженість доступу до ресурсів та інформаційна асиметрія. Розроблені пропозиції, спрямовані на подолання цих проблем та створення умов для рівноправної конкуренції, що свідчить про глибоке розуміння дисертантом досліджуваної проблеми та практичну цінність запропонованих рішень.

Основні наукові результати, їх новизна, ступінь обґрунтованості та достовірності

Аналіз дисертаційної роботи Великого Романа Ігоровича та його публікацій засвідчує високий рівень обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Дослідження базується на опрацюванні значного обсягу наукової літератури, статистичних джерел і спеціалізованої інформації за темою роботи. Використання сучасних методів аналізу емпіричних даних і врахування практичного досвіду сприяло отриманню системних і об'єктивних результатів. Висновки роботи є логічними, відповідають поставленій меті та охоплюють ключові аспекти управління конкурентоспроможністю фермерських господарств у сучасних умовах.

Наукова новизна дисертації полягає у вдосконаленні понятійно-термінологічного апарату, що уточнює сутність управління конкурентоспроможністю через реалізацію конкурентних стратегій. Автором запропоновано методичні засади оцінки конкурентоспроможності, які інтегрують статичні, динамічні й якісні критерії, забезпечуючи об'єктивність аналізу та можливість прогнозування. Значну увагу приділено створенню

уніфікованої методики оцінки конкурентоспроможності, адаптованої до обмежених інформаційних можливостей фермерських господарств. Запропоновані механізми дають змогу стратегічно планувати розвиток агробізнесу, враховуючи специфіку ринку.

У роботі також розвинуті теоретико-прикладні засади управління фермерськими господарствами шляхом інтеграції виробничої, комерційної та соціальної складових. Автор сформулював низку положень, які стосуються удосконалення механізмів функціонування сімейних ферм та спрямовані на адаптацію цих суб'єктів господарювання до моделі Європейського Союзу, розширення ланцюгів постачання та підвищення доданої вартості продукції. Особливу увагу приділено інституційному регулюванню конкурентного середовища з акцентом на залучення неурядових організацій для підтримки фермерів і стимулювання інновацій.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Дисертаційна робота має значний теоретичний і практичний потенціал. Теоретичне значення визначається розвитком понятійно-термінологічного апарату, а також створенням інноваційно-креативної моделі управління конкурентоспроможністю фермерських господарств. Автором розроблено уніфіковану методику оцінки конкурентоспроможності, яка враховує специфіку фермерських господарств України. Це дає змогу здійснювати стратегічне планування, прогнозування та підвищувати ефективність управлінських рішень.

Практична значущість роботи полягає в запропонованому управлінському інструментарії, орієнтованому на розвиток конкурентних переваг фермерських господарств. Впровадження концепції Lean сприяє оптимізації витрат, усуненню неефективних процесів, підвищенню якості продукції та відповідності потребам клієнтів. Важливим доповненням є запропоновані маркетингові стратегії та інструменти, спрямовані на пошук нових ринкових ніш, розвиток локальних ринків і підвищення лояльності клієнтів. Практичне значення також підтверджується рекомендаціями щодо посилення ролі органів місцевого самоврядування та неурядових організацій у підтримці фермерських господарств, що сприяє забезпеченню рівних умов конкуренції на ринку.

Практичне значення результатів дослідження документально підтверджено їх застосуванням у роботі департаменту агропромислового розвитку

Львівського обласної державної адміністрації, Добровірської громади Червоноградського району Львівської області, фермерського господарства Іваніцького Р.Є., фермерського господарства «Галичани-Агро-Ленд», у навчальному процесі Львівського національного університету природокористування.

Повнота апробації результатів дослідження

Результати дисертаційного дослідження пройшли достатню апробацію. Автором опубліковано 12 наукових праць, серед яких: 4 статті у наукових фахових виданнях, 8 публікацій у матеріалах науково-практичних конференцій. Кількість і обсяг публікацій відповідають вимогам, що ставляться до оприлюднення матеріалів дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Дисертаційна робота Великого Романа Ігоровича відповідає вимогам академічної доброчесності, що проявляється в належному цитуванні джерел, чіткому зазначенні авторства наукових ідей. У тексті роботи простежується ретельний аналіз існуючих досліджень із зазначенням відповідних посилань на праці інших авторів, що підтверджує дотримання етичних стандартів.

Авторські напрацювання, включаючи розроблені методичні підходи, інструменти управління та рекомендації, представлені як самостійний внесок у науку. Апробація результатів на конференціях і їх публікація у фахових виданнях також свідчить про дотримання принципів відкритості й прозорості наукової діяльності дисертанта. Робота виконана на високому академічному рівні, відповідає чинним нормам і стандартам, що дозволяє зробити висновок про її відповідність принципам академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційного дослідження

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Великого Романа Ігоровича, відзначаючи при цьому її високу наукову цінність а також практичну спрямованість, необхідно зазначити деякі дискусійні положення та зауваження:

1. У роботі недостатньо висвітлено роль цифровізації в підвищенні конкурентоспроможності фермерських господарств. Зокрема, аналіз застосування big data, автоматизації, IoT і платформ електронної торгівлі міг би суттєво підвищити прикладну цінність запропонованих методик.

2. Застосування Lean-підходів обґрунтовано, проте автору варто врахувати бар'єри впровадження цих методів у малих фермерських господарствах, зокрема обмеженість ресурсів, доступу до технологій і знань. Доречно було б розробити рекомендації, адаптовані до особливостей таких господарств.
3. Засади взаємодії фермерських господарств із місцевими органами влади та неурядовими організаціями обґрунтовані лише частково. Важливо деталізувати механізми співпраці, а також роль освітніх ініціатив і адвокації з боку неурядових структур.
4. Екологічна складова підходів до вирішення проблем фермерських господарств, зокрема їх узгодження із цілями сталого розвитку, висвітлена недостатньо. Рекомендації щодо зниження екологічного навантаження в діяльності фермерських господарств могли б підсилити прикладну цінність роботи.
5. Дисертація фокусується на вирішенні поточних проблем, однак недостатньо аналізує довгостроковий вплив запропонованих моделей, зокрема їхню роль у сприянні інноваційній трансформації фермерських господарств.

Проте, зазначені зауваження та дискусійні положення не знижують наукової і практичної цінності результатів представленого дослідження та позитивного загального враження від дисертації.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Великого Романа Ігоровича на тему «Управління конкурентоспроможністю фермерських господарств» є завершеним самостійним дослідженням, спрямованим на розробку теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності фермерських господарств в умовах сучасних викликів і тенденцій розвитку аграрного сектору.

Отримані автором результати дисертаційного дослідження, висновки і пропозиції мають вагомe значення для розвитку аграрного сектору України. Дисертація написана діловою українською мовою в науковому стилі з використанням спеціальної термінології. Стилiстичне її оформлення визначається логічною послідовністю, точністю та високим теоретико-методичним вирішенням аналізованих питань.

За змістом, оформленням та апробацією основних положень дисертаційна робота Великого Романа Ігоровича «Управління конкурентоспроможністю фермерських господарств» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року (зі змінами і доповненнями), а її автор – Великий Роман Ігорович – заслуговує присудження доктора філософії в галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент.

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва та торгівлі
Львівського національного
університету природокористування

Наталія МАРКОВИЧ

